

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus III. De pœnis civilibus in favorem Filiorum prioris matrimonii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

concedere teneretur; *L. si qua mulier 4. C. ad Senatusconsultum Tertulian.*

1809. Not. autem I. has poenas statutas esse, tum, ut filii post mortem prioris conjugii nati, ad ipsam sciantur pertinere; tum ne mulier det occasionem suspicandi, ipsam morti sui viri cooperatam esse. Deinde has poenas non incurri à muliere secundo nubente, si vel primum, vel secundum matrimonium fuit nullum. Cùm enim hæc leges sint poenales, & plurimum matrimonii libertati obsint, strictè accipiendæ sunt. Ubi autem primum matrimonium fuit nullum; vel nullum est secundum, non verificatur, *proprie* loquendo, transitus ad secundas nuptias intra annum luctus.

1810. Not. 3. has poenas non extendi ad virum transeuntem ad secundas nuptias intra annum luctus; quia sic non est incertitudo prolis, sicut in muliere intra unum annum successivè habente duos viros. *§. prime siquidem. Auth. de nuptiis. Collat. 4. ita Sanchez l. 7. hic D. 87. n. 20. quia lex. 1. C. de 2. nupt. & L. si qua mulier C. ad S. C. Tertul. expressè loquuntur de uxore, nec ab hoc, tanquam à correlativo ad maritum censi debet idem de hoc dispositum. Nam hoc procedit, quando in utroq; est eadem ratio, & quidem necessaria. Fœminæ autem, vi legum, tenebantur à secundis nuptiis abstinere intra annum luctus, quia illarum est viros lugere; viri autem non compelluntur lugere uxores. *L. Uxores. ff. de his. qui notantur. infam.**

1811. Quæstio est, an prædictæ poenæ, quatenus in odium secundarum nuptiarum, vel earum accelerationem, jure civili statutæ in mulieres intra annum luctus nubentes, Jure Canonico sublatae sint? aliqui negant. I. quia non prohibent matrimonium absolutè; sed solum ejus accelerationem; alii censent. cùm in *c. in h. t.* fiat solum mentio de poena *infamiae*, hanc solum sublatae; alii denique volunt, sublatae esse, quoad forum Ecclesiasticum; non, seculare: sed dicendum, omnes prædictas poenas (consequenter civiles leges, in quantum earum illativæ sunt, & tendunt in odium secundi matrimonii) Jure Canonico simpliciter sublatae esse;

tum ut libertati matrimonii faveret (concessa ab Apostolo ibi: *mulier, viro suo mortuo, soluta est à lege viri sui, in domino nubat, quando voluerit*) tum ut in viduis peccandi periculum evitaret; ita Sanchez *l. 7. matr. D. 87. n. 23.* cum innumeris aliis. Imo etiam in foro seculari sublatae esse illas poenas, expressè cum aliis tenet Castropalaus *de sponsal. D. 4. p. 13. §. 2. n. 11.* tanquam certissimum. Lex enim, quæ restringit libertatem matrimonii, concessam ab Apostolo, fovet peccatum; jus autem Canonicum justissimè corrigi, vel rejicit ejusmodi leges; cùm ad ipsum spectet curare salutem animarum, & his noxia submovere.

ARTICULUS III.

De poenis civilibus in favorem Filiorum prioris matrimonii.

Supponendum, jure civili statutas esse alias poenas in favorem filiorum prioris matrimonii, quas docet Castropalaus *cit. §. 3. n. 31.* non esse correctas à Jure Canonico, quia non sunt poenæ ob secundas nuptias impositæ; sed potius quædam dispositiones legales, suppositis secundis nuptiis, juri naturali maximè conformes in favorem liberorum ex priori matrimonio facti etiam Sanchez *l. 7. D. 88. n. 39.* de quibus dicendum in sequentibus.

§. I.

De amissione proprietatis bonorum à priori marito acquisitorum.

Prima ex illis est, ut conjux transeuntes ad secundas nuptias, amittat proprietatem omnium bonorum, quæ à conjuge defuncto habuit; & referentur liberis prioris matrimonii, retento solum usufructu. *L. fœmina. C. de 2. nupt.* sed hoc intellige de acceptis à priori conjuge, titulo lucrativo, ut dicemus *num. 1877. 2.* sive intra, sive post annum luctus transeat ad secunda vota. 3. sive mater, sive Pater transeat ad secunda vota. 4. de acceptis ab altero sive immediatè sive mediatè, ut tradit Sanchez *cit. D. 89. num. 11.* Nec amplius conjugi liberum esse, ea bona inter liberos dividere, ac in eis præferre,

ferre, quem vellet, ut concessum erat
L. *femina. C. de 2. nupt. sed æqualiter divi-*
denda, jure novo, authenticæ Lucrum.
C. de 2. nupt. de qua n. 1817.

§. 2.

Quæ bona prioris mariti veniant in-
ter lucra, per secundas nuptias ab
Uxore amittenda?

Ante resolutionem not. *Lib. 3. C. ad* 1816.
S. C. Tertul. statui: quòd Mater, quæ de-
functo filio, vel filia sine liberis, ex testa-
mento, vel ab intestato succedit, matrimo-
nium secundum post mortem filii,
filiaevè non contraxerit, omnia bona filii,
& filia morte delata, vel derelicta, ple-
no jure acquirat: sin verò alterius mariti
conjugium elegerit, extrinsecus quidem
quæ sita filio, filiaevè, simili firmitate
possideat; rerum verò paternarum de-
functi, solo usufructu (humanitatis con-
templatione) poritur, proprietatem,
& sororibus, & fratribus transmissura
defuncti.

Not. 2. *L. 3. h. t. sic statutum fuit* 1817.
se, ut femina, quæ susceptis ex priori
conjugio liberis ad secundas nuptias,
post secundum annum luctus, transeunt,
quidquid ex facultatibus, & bonis prio-
rum maritorum, vel jure Sponsalium, vel
etiam nuptiarum solemnitate, aut etiam
donatione causâ mortis, testamento, le-
gato, vel alia munifica liberalitate percepe-
rint, & consecuta fuerint, id totum, ita,
ut, perceperint, integrum ad filios, quos
ex precedente conjugio habuerint, trans-
mittant, quamvis deinde addatur, per-
mitteri illis, ut ea uni soli filio reservent,
cæteris tamen legitimam habentibus. Sed
hoc postremum correctum est per jus re-
centius in Novell. 2. c. 1. & auth. Lucrum.
h. t. ibi: Lucrum hoc æqualiter inter libe-
ros lege distribuitur, nec arbitrio parentis
permittitur.

Ex hoc colliges, inter bona, de 1818.
quibus *L. 3. cit. dicitur: Uxore transeunte*
ad secunda vota, quoad proprietatem reser-
vati liberis prioris matrimonii, ea solum
intelligi, quæ Uxor ab illo habet titulo
lucrativo. 1. quia omnes tituli in L. 3. spe-
cificati, sunt meri tituli gratuiti. 2. quia
ea ipsa omnia, de quibus loquitur L. 3.
lucra vocat cit. authentica, Lucrum, cor-
rigens legem tertiam in eo, quod permi-
serit Uxori, ea uni filio reservare, datâ
omni largitate à viro ad eam veniente.

LII 3

Col-

1814. Not. autem, nullis extantibus libe-
ris prioris matrimonii, cessare omnes pœ-
nas, seu potius dispositiones legales in fa-
vorem liberorum inductas secundò nu-
bentibus; ut constat jure novissimo No-
vell. 22. c. 23. ibi: *Si non habeat filios, sine*
periculo est totum hoc, intellige, quod est
ex legibus, quas abrogatas diximus; quod
verum est, licet liberis habuerit, sed de-
functos ante secundum matrimonium, ex
ead. Novell. c. 26. ubi expressè de hoc casu
sermo est. Et hoc procedit, esto solum
civiliter (possessione scilicet religiosâ,
secundum dicta superius) defuncti essent
ante secundas nuptias Matris. Et tamen si
verum sit, transitu ad secunda vota amit-
ti proprietatem bonorum, à marito prio-
ris matrimonii adeptorum, intelligea-
dum tamen est sic, ut non transeat sta-
tim, & absolutè ad liberos prioris mat-
rimonii; sed tantum sub hac conditione,
si binubæ supervixerint; consequenter
solum revocabiliter, ac interim.

1815. Ex dictis colliges 1. Uxorem trans-
euntem ad secundas nuptias non amitte-
re bona, titulo oneroso accepta à priori
marito, ut diximus n. Nam leges, quæ
super amittenda proprietate in hoc casu
disponunt, loquuntur solum de bonis
à marito acquisitis ex munifica liberalitate,
ut dicitur pluribus num. 1813. & seq.
Colliges 2. Uxorem, si transeat ad se-
cunda vota, non amittere proprietatem
lucrorum à priori marito acquisitorum,
si maritus, aut liberi expressè renuntiant
juri suo. Quilibet enim favori sibi con-
cesso renuntiare potest. Quotam verò
expressus filiorum consensus in secundas
nuptias Matris, stare potest, quin etiam
sic virtualis renuntiatio juris competen-
tis ex Matris transitu ad secundas nuptias;
ex illo non rectè colligitur hæc cessio;
ita Haunold. tom. 1. de Jusf.

tr. 9. n. 489.

Colliges 2. hanc proprietatis amissionem intelligi solum de illis, quæ Uxor acquisivit ex bonis prioris mariti, & quidem solum gratuito, ac merè liberali titulo. 1. pars est ex *L. 3. cit. num. 1817. ibi: ex facultatibus, & bonis priorum maritorum.* 2. pars ex priori numero. Et ideo etiam proprietatem retinet eorum bonorum, quæ à priore marito habet oneroso titulo. Sic Haunoldus *cit. n. 474.*

1819. Hinc sequitur. 1. quòd mulier transiens ad secundas nuptias non amittat proprietatem Morgengebæ, seu doni matutinalis; nam hoc non habet à viro priori merè gratuito, sed oneroso; secus est de Sponsalicia largitate propter rationem contrariam à n. 1707.

Sequitur 2. donata Uxori, contemplatione mariti non venire inter bona, quæ illa habeat à marito ex titulo lucrativo, quorum per secundas nuptias proprietatem amittit, quia illa non sunt ex facultatibus, & bonis mariti; at solum de his jura loquuntur, ut constat à n. 1817. ergo. Nec valet paritas ducta à bonis profectitiis, quæ donantur filio intuitu Patris, vel arrogato intuitu arrogantis. Nam hi sub eorum potestate patria sunt; secus Uxor respectu mariti, licet ei subiecta sit, quoad functiones conjugales. Et ideo nec donata socio intuitu societatis acquiruntur huic, sed sunt illi propria, cui donata sunt, ut dicitur. *L. 60. ff. pro Socio.*

Sequitur 3. donationes vicissitudinarias, seu reciprocas, non esse inter lucra, quorum proprietatem mulier per transitum ad secundas nuptias amittit; deducitur ex *num. 1817.* quia tales donationes sunt ex titulo oneroso. Aliud est de illis lucris, quæ aut vigore statuti, aut reciproci pacti in casum alterius præmorientis superstes acquirunt. Nam ratio conventionis non tollit rationem lucris, ut patet in casu ludentis cum periculo perdendi; vel lucrandi.

§. 3.

Quantum mulier binuba possit afferre secundo viro?

Circa hoc constitutum est, ne vir, vel femina ad secunda vota transiens, possit novo conjugii dare in dotem, vel alio titulo plus, quam dederit sive in vita, sive in morte uni ex filiis prioris matrimonii, cui minus dedit. *L. Hac est Ali. 6. C. de 2. nupt.* Si autem secundo viro plus dederit, quoad excessum irritum erit, ut ibid. dicitur. Et hoc confirmatur in Novell. 22. c. 41. ibi: *nisi secundas Pater contraxerit nuptias; sit enim & hæc secundo nubentibus pœna.* Et quamvis hic sermo sit de satisfactione servandorum legatorum causâ; à fortiori tamen procedit in lucris? Nam in his Pater, & Mater, quoad cautionem, æquiparantur per *cit. L. 6. §. 1. C. b. t. Plura vide apud Sanchez hic l. 7. D. 88. n. 3.*

Apud eundem, & cum primis Caltrou-palaum de spons. D. 4. p. 13. §. 3. invenies quæstionem resolutam. 1. an Mater transiens ad secunda vota, amittat executionem testamenti? ad quam ibid. n. 10. respondit negativè. 2. an potestas testandi à marito Uxori concessa expiret ob transitum ad secundas nuptias? & numerat, resolvit negativè. 3. an ipso jure privetur educatione filiorum; quod pariter n. 14. negativè resolvit, quin hoc ad Patrem, ad secundas nuptias transeuntem extendatur. 4. an mulier propter transitum ad secundas nuptias amittat tacitam hypothecam, quam vidua habet in bonis mariti cum jure prælationis? ubi & hoc negat n. 27. cum Sanchez *cit. D. 88. n. 34.*

§. 4.

An mulier per secundas nuptias amittat tutelam?

Resp. quòd sic; nam tertia pœna nubentis secundò, seu potius provisio legalis in favorem liberorum prioris conjugii est, ut vir secundò nubens amittat filiorum tutelam. *L. fin. & authent. Sacramento. C. quando mulier tutelæ officio, & authent. ut sine prohibitione Mariti. S. unic. collat. 7.* Idem est, si curatrix filiorum sit; quia dispositum in tutela, censetur in curatoria dispositum. arg. quod si nolit, S. quod in pro.

in procuratore. ff. de adilitio edicto: hoc tamen non procedit propter sola Sponsalia de futuro; quia hæc non sunt nuptiæ; nec sufficit ad tutelam amittendam, matrimonium esse ratum tantum; quia cum hæc dispositio sit odiosa, restringi debet ad matrimonium in esse perfecto, quod non est, nisi sit consummatum; ita Castropalaus cit. p. 3. §. 13. n. 4.

1822. Not. autem in hoc casu tutelam amitti ipso facto, ita Sanchez cit. D. 88. num. 10. plurimos pro eadem sententia referens. Nam tutor sub conditione datus, cessat, si conditioni non pareat. L. Tutor datus. ff. de testament. tutela. Matri autem tutela censetur data sub conditione, si non transeat ad secundas nuptias, ut pater ex iuramento, quod in susceptione tutelæ præstat; & supponi videtur in c. Ex parte M. de appellat. ibi: *predicti filii ejus, sub potestate, & tutela ipsius minime manerent.* Unde quando in authent. Sacramenta. C. quando mulier tutelæ officio, dicitur, *convenire*, seu conveniens esse, *contractis secundis nuptiis, eam expelli à tutela*; ex quo aliqui volunt, eam esse expellendam ex honestate, non necessitate: textus loquitur de expulsiōe facti, non juris, eo modo, quo matrimonium ipso facto nullum solvitur, non rescissione vinculi, cum nullum sit; sed declaratione nullitatis, & separatione etiam quoad factum, non quoad jus, cum tunc ei nullum sit.

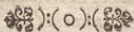
1823. Si quæras, an mulier per secundas nuptias amittat tutelam, esto viri testamento scripta sit tutrix? Resp. quod sic. Et hoc juxta communem procedit in casu, quo maritus Uxorem constituit absolutè, & simpliciter tutricem in testamento: si autem cum clausula, *esto ad secunda vota transeat*, saltem Judicis officio expelli posse. Primam partem cum aliis ibidem relatis tenet Sanchez cit. D. 88. num. 8. arg. Authentica de Nupt. Collat. 4. §. *si autem tutelam.* vers. *Nos autem*, ubi textus secundò nubentem, quoad tutelam coarctat illi, qui nubit infra annum luctus; sed hic incapax est cujuscunq; tutelæ.

Accedit, quod leges matrem excludentes à tutela, *indefinitè* loquantur de tutela, & fundentur in suspiciōe malæ administrationis, & dissipatiōis

bonorum propter affectum in novum virum; ergo intelligendæ sunt de tutela tam legitima quàm testamentaria. Nec obstat, quod à viro designata sit in testamento. Nam ejusmodi designatio non operatur tutelæ retentionem in casu secundarum nuptiarum, saltem ubi hoc expressum non est, sed tantum, ne Uxor suscipiens tutelam satisfacere obligetur, ut constat ex *Instit. tit. de satisfac. Tut. in princip.*

Secundam verò partem (quod etiam apposita expressè clausulâ, ut tutelam habeat, licet ad secunda vota transeat, adhuc per Judicem expelli possit, & debeat) negat Baldus in c. Ex parte M. de appellat. n. 2. Sanchez cit. n. 9. quia Maritus per hanc designationem *qualificatam*, omnem suspiciōem removet; cum eam per hoc submoveat ab extraneo; ergo à fortiori ab Uxore, quam meritò creditur melius nosse.

Contrarium tamen videtur probabilius. 1. quia dispositio juris, Uxori, ad secunda vota transeunti, auferens tutelam, respicit bonum, & favorem filiorum; ne, ut communiter fit, matre in tali casu tutelam retinente, incurrant periculum malæ administrationis, & bonorum dissipatiōis, accedente novo marito, & liberis ex illo; hanc autem suspiciōem, quæ perquam frequenter contingit, nec purgat mariti bona opinio de hac privata persona, & Uxore sua; nec etiam ullo jure illi concessum est, legibus, *hoc communi periculo & suspiciōi prudenter subnixis*, privatâ viri designatione, derogare: ergo. Sic Anton. Gomez, & alii, quos citat & sequitur Castropalaus de sponsal. D. 4. p. 13. §. 3. num. 7. qui num. 8. censet probabilius, hoc non extendi ad Patrem; cum hæc leges penales in hoc puncto semper loquantur signatè de matre non Patre; præsertim, cum Patres ob novum conjugium non ita facile perdant priorum filiorum amorem, sicut mulieres, quæ levioris sunt ingenii; arg. L. Lex, quæ tutores. C. de administrat. tutorum.

S. 5.

De pœnis vidua transeuntis ad secundas nuptias non deposita legitime tutelâ.

1825. Resp. in Authent. de nuptiis. S. si autem tutelam. collat. 4. & in Authent. Eisdem pœnis. C. de secund. nupt. statui, ut vidua filiorum tutrix, transiens ad secundas nuptias, non adito prius Judice, à quo perat filiis tutorem designari, susceptæ tutelæ rationem reddat, & quidquid ratione tutelæ debet, solvat, iisdem pœnis subiaceat, quibus secundò nubentes intra annum luctûs; quas dedimus supra n. 1808. ita Sanchez cit. D. 88. n. 13. excipe, nisi fuerit minor, tempore susceptæ tutelæ, licet major fuerit, dum ad secundas nuptias transiit. Nam cum tutela minoribus sit interdicta, susceptio tutelæ nulla fuit, consequenter etiam tacita promissio, de qua in seq.

1826. Nec obstat, eas pœnas, Jure Canonico, sublatas esse, imò nec jure civili hodie tenere, ut diximus n. 1811. Nam hoc procedit, in quantum statutæ sunt *in odium secundi matrimonii contracti infra tempus lugubre*; & hoc titulo etiamnum sublatae manent, *secus* tamen est, in quantum statutæ sunt *contra violantes fidem* in commissa tutelæ administratione. Nam mulier suscipiens tutelam, & in hac susceptione renuntians secundis nuptiis, tacite promittit, quòd ad secundas nuptias non transibit, nisi prius addito Judice, tutore filii petito, susceptæ tutelæ ratione reddita, quæ promissio in dato casu violatur. Præter prædictas pœnas in hoc casu etiam statuitur *L. Omnem 6. C. ad S. C. Tertul.* ne in hoc casu mulier, etiam ab intestato, succedere possit illi filio, etiam viâ substitutionis, si impubes moriatur, & *L. si Mater C. Ex quibus causis tacit. pignor.* ut in hoc casu bona posterioris viri sint tacite obligata pro mala talis foeminae administratione.

ARTICULUS IV.

Qua notitia, de obitu prioris conjugis, requiratur, ut licita sint secundæ nuptia?

1827. Cùm sæpe contingat, quòd conjuges longo tempore à se invicem absentes sint

(ut si unus eorum belli capiatur ab hostibus, & inde alteri non constet, an vivat, an obierit) quæri potest, si relictus in tali casu aliud matrimonium inire velit, qualiter constare debeat de morte alterius conjugis, ut iste licite contrahat, & licite à Parocho ad alias nuptias admittatur?

Hæc quæstio proposita fuit Clementi III. Episcopo ab Cæsare augustano, in casu, quo mulieres, viros suos absentes, etiam ultra septennium expectarunt; & respondit Pontifex: quòd *quantocumq; tempore ita remanserint, non possint ad aliorum consortium canonicè transire, nec auctoritate Ecclesie permitti debeant contrahere aliud matrimonium, donec certum nuntium accipiant de morte virorum.* Sic habetur c. in presentia. 19. de sponsal. item c. Dominus de 2. nupt. c. Cùm per bellicam 34. q. 1. & c. Dominus ead. q. 2. ubi dicitur: *nisi constet de morte alterius.* Ubi bene notanda verba: *quantocumq; tempore*, ita (nimirum dubia de morte suorum virorum) remanserint; ergo ubi mulier certa est (puta, si fuit præsens morti, vel ejus sepultura post pugnam, ubi cecidit) non est locus huius dispositioni, exigenti certum nuntium. Ex hoc Pontificio rescripto nata est quæstio, quæ notitia de obitu prioris conjugis in hoc casu sufficiat, ut verificetur: *constare*, vel *haberi certum nuntium*, quo non habito, nec conjunx superstes canonicè transire potest ad aliud matrimonium, nec Judex Ecclesiasticus illud admittere.

Pirhing de sponsal. n. 130. respondet, pro foro externo requiri moralem certitudinem, quæ scilicet excludit prudentem formidinem oppositi; nec sufficere moralem probabilitatem, nisi in foro interno. Esparza in tract. de opinione probabili a. 110. p. 3. censet in illis Canonibus non alium probabilitatis gradum videri posse rationabiliter desiderari, quàm qui communiter reputatur sufficiens ad fidem humanam non temerè, ac leviter; sed discretè, ac maturè concipiendam, ita videlicet, ut mors prioris conjugis credatur cum fundamentum, ex plerumque contingentibus non fallentibus, cum quodam excessu, saltem secundùm quid, supra fundamentum, si quod adsit, in oppositum.

Alii plus, alii minus exigunt, nec indefinitè in hoc ipso loquuntur, sed aliam notitiam